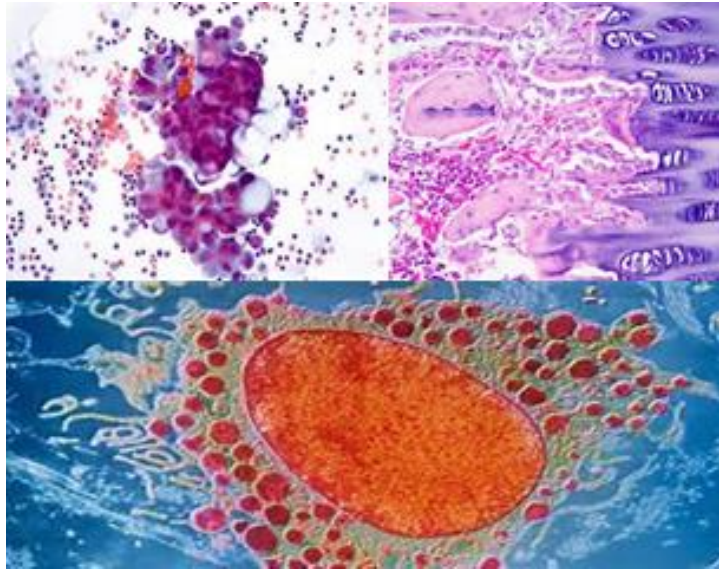

LABGIDS PATHOLOGIE

Versie 1.5

Augustus 2023

Voorwoord

Samengesteld met de grootste zorg ligt voor u klaar, de vijfde editie van de laboratoriumgids van de afdeling Pathologie. Deze is bestemd voor alle afdelingen binnen het HOH, medisch specialisten, huisartsen en veterinaire klinieken, die gebruik maken van onze dienstverleningen.

Hierin vindt u alle informatie over de afdeling Pathologie zoals contactgegevens, formulieren en andere informatie met betrekking tot het insturen van weefsel voor Pathologie. Het is ons streven om zo actueel en volledig mogelijk informatie te geven.

De afdeling Klinische Pathologie verleent diagnostische diensten, obducties, consulten en revisies voor de medische specialisten, huisartsen, veterinaire klinieken en op verzoek van patiënten in het kader van een second opinion.

Voor een optimaal resultaat van de diagnostiek, is het van essentieel belang om de richtlijnen goed op te volgen, bij het insturen van materiaal, zodat het onder de juiste condities wordt aangeboden.

Het laboratorium stelt zich tot doel, volgens de huidig gangbare normen, op een medisch verantwoorde en economisch haalbaar manier, de best mogelijke dienstverlening en kwaliteit te waarborgen bij het uitvoeren en rapporteren van medische analysis.

Er is altijd ruimte voor verbetering, suggesties en correcties, deze kunt u mailen naar: c.diaz@labhoh.com

Oranjestad, Augustus 2023

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
1. Algemene informatie	
1.1 Adres en inleverpunten	3
1.2 Locatie PA-lab	3
1.3 Organisatie en telefoonnummers	3
1.4 Dienstverlening	4
1.5 Openingstijden en diensten	4
1.6 Bereikbaarheidsdienst	4
1.7 Rapportagetermijnen	4
1.8 Uitslagen	4
1.9 Bestellingen	5
2. Richtlijnen voor aanvragen	
2.1 Het belang van het volgen van de richtlijnen	6
2.2 Gebruik aanvraagformulieren	6
2.2.1 Aanvragen voor histologie	6 - 7
2.2.2 Aanvragen voor cytologie	7
2.2.3 Aanvragen voor cervixuitstrijk (PAP)	8
2.2.4 Aanvragen voor obductie	8 - 9
2.2.5 Aanvragen voor vriescoupe	9
2.2.6 Aanvragen voor revisie	9 - 10
2.2.7 Aanvragen voor extractie	10
2.2.8 Aanvragen voor veterinaire pathologie	10
2.3 CITO-aanvragen	11
2.4 Aanvragen vriescoupe	11
2.5 Aanvraag revisie intern/extern	12
2.6 Aanvragen voor obductie medisch en forensisch	12
2.7 Extra onderzoeken	13
2.8 Consent	14
3. Richtlijnen inzenden van materiaal	
3.1 Verantwoordelijkheden	15
3.2 Monsterontvangst	15
3.3 Insturen van materiaal	15
4. Rapportage van de uitslagen	
4.1 Rapportage	16
4.2 Opvragen van uitslagen	16
4.3 Bijzondere onderzoeken	16
Bijlage: Richtlijnen insturen van materiaal (alfabetisch)	17 - 25

1 Algemene informatie

1.1 Adres en inleverpunten.

Horacio Oduber Hospital
Horacio Oduber Boulevard # 1
Oranjestad, Aruba
Tel.: (+297) 527 4000

U kunt het materiaal afgeven op verschillende locaties:

- Voor de externe afdelingen van het HOH en patiënt kan materiaal afgegeven worden bij de balie van het LABHOH gesitueerd op de begane grond van het MOB (Medical Office Building) gebouw en andere priklocaties op het eiland.
- Voor interne afdelingen van het HOH kan materiaal rechtstreeks ingeleverd worden bij het lab gesitueerd bij de NBT (Nieuw Bed Tower) van de HOH.
- Priklocaties van het LABHOH: San Nicolas (mall Arubus), Oranjestad, Ponton (Dr. A. Wever) en Piedra Plat.

1.2 Locatie PA lab.

Wij zijn gesitueerd op de begane grond van de Nieuw Bed Tower van het HOH achter de Spoedeisende hulp.

De obductieruimte is gesitueerd op de begane grond, achterin het HOH-hoofdgebouw, tussen de Technische dienst en de parkeerplaats.

1.3 Organisatie en telefoonnummers.

- *Klinisch-Patholoog*
Bereikbaar via de operator 5274000 of toestelnummer 4909 en 4923.
- *Teamleider*
Mevr. Cyrielle Laclé-Diaz, e-mail: c.diaz@labhoh.com
Toestelnummer: 4915/ 5974644
- *Kwaliteitsfunctionaris*
Dhr. Ingmar Ramharakh, e-mail: i.ramharakh@labhoh.com

- Histologielab   toestelnummer: 4913
- Cytologielab   toestelnummer: 4914
- Administratie   toestelnummer: 4910/4911

(extern: toets voor elk toestelnummer 527 en vervolgens het toestelnummer)

1.4 Dienstverleningen.

De afdeling Klinische Pathologie verleent naast standaard cytologische en histologische onderzoeken ook (immuun) histo-chemische technieken. Voor de super specialistische technieken en moleculaire diagnostiek hebben wij goede contacten met de Pathologie afdeling van andere ziekenhuizen in de regio, het Erasmus MC in Nederland en andere Academische centra. Hiernaast verricht onze afdeling postmortaal onderzoek, waarbij wij gebruik maken van de obductie ruimte. Eventuele consulten en revisies worden verricht op verzoek van specialisten en huisartsen. Patiënten kunnen een aanvraag indienen voor een second opinion. Naast humane materiaal verwerken we ook dierlijk materiaal. Voor meer informatie kunt u ons website bezoeken.

1.5 Openingstijden en diensten.

De reguliere werktijden zijn van maandag t/m vrijdag van 7.00 – 16.00 uur, wij zijn tijdens de weekeinden en feestdagen gesloten. Secretariaat is bereikbaar van 8.00 tot 16.00 uur.

1.6 Bereikbaarheidsdienst.

De dienstdoende patholoog heeft bereikbaarheidsdienst en kan buiten de reguliere werktijden opgeroepen worden via de centrale op 527 4000.

1.7 Rapportagertermijnen.

Rapportagertermijnen conform de NVVP-richtlijnen zijn afhankelijk van de moeilijkheidsgraad van de casus en bewerkelijkheid van het materiaal.

• Lichaamsobductie	6 weken
• Lichaam- en schedelobductie	10 weken
• Cytologie paptest	10 werkdagen
• Speciële cytologie	3 werkdagen
• Histologie	3 werkdagen
• Histologie met immunohistochemisch onderzoek	5 werkdagen
• Vriescoupe	30 minuten
• Revisies intern	1 week
• Revisies extern	2 weken
• Extern consult	2 weken tot 1 maand

1.8 Uitslagen.

- Uitslagen zijn in Cerner of Promedico ter inzage voor bevoegden.
- Zijn gedurende werktijden uitsluitend per **fax verkrijgbaar** U kunt secretariaat bellen op 5274910/5274911 of een fax sturen op nummer 5873440.
- Gemachtigden kunnen middels een machtigingsbrief en een geldige ID van zichzelf en desbetreffende persoon/patiënt een uitslag ophalen op het secretariaat.
- Artsen/ medische specialisten/(mede)behandelaars kunnen uitslagen van desbetreffende patiënt ophalen of per fax ontvangen.
- Medische assistenten kunnen alleen uitslagen telefonisch opvragen van patiënten van de artsen waarvoor zij werkzaam zijn. **Obductie rapporten kan uitsluitend door de aanvrager(s) worden opgevraagd.**
- LET OP voor de uitslag van een onderzoek is er geen direct contact met patiënten wiens lichaamsmateriaal wordt onderzocht. De patholoog doet onderzoek op verzoek van een specialist, een huisarts of arts van een andere instelling. De uitslag van het onderzoek wordt doorgegeven aan de behandelend arts. De behandelaar wordt geïnformeerd over de diagnose en de verdere gang van zaken. Patiënten blijven eigenaar van het afgenomen lichaamsmateriaal en hebben het recht het onderzoek materiaal en rest materiaal (indien nog aanwezig) op te vragen. Het laboratorium heeft hiervoor een extractie formulier die ondertekend dient te worden door de patiënt.

1.9**Bestellingen.**

De hard copy aanvraagformulieren, 10% gebufferde formaline, histologie potjes, thinprep potjes, brushes voor paptesten zijn verkrijgbaar bij het centrale magazijn van het LABHOH. Hiervoor kunt u bellen naar:

- 5274706 of een email sturen naar
- J.trimon@hoharuba.com

Aanvraagformulieren zijn ook verkrijgbaar via ons website <https://labhoh.org/pages/pathology-tests/>

2 Richtlijnen voor aanvragen

2.1 Het belang van het volgen van de richtlijnen.

Voor een optimaal resultaat ten behoeve van de diagnostiek en immunohistochemisch onderzoek is het van essentieel belang om de richtlijnen goed op te volgen bij het insturen van materiaal, opdat de integriteit van het materiaal zo optimaal mogelijk gewaarborgd kan worden. De aanvrager is verantwoordelijk voor juiste afname, identificatie, behandeling en verpakking van het materiaal en voor het invullen van het aanvraagformulier. We verzoeken u om hier zorgvuldig ermee om te gaan om problemen te voorkomen zodat de aanvraag snel en soepel kan verlopen.

2.2 Beschikbare aanvraagformulieren.

De afdeling Pathologie maakt gebruik van de volgende aanvraagformulieren:

- [Aanvraagformulier Histologie](#)
- [Aanvraagformulier Cytologie](#)
- [Aanvraagformulier Cervixuitstrijk](#)
- [Aanvraagformulier Obductie](#)
- [Aanvraagformulier Extractie](#)
- [Aanvraagformulier Revisie](#)
- [Aanvraagformulier Veterinaire Pathologie](#)
- [Aanvraagformulier Vriescoupes](#)

Let op: bij het ontbreken van een aanvraagformulier of discrepanties wordt het ingezonden materiaal geretourneerd.

Aanvragen kunnen besteld worden via Centrale Magazijn LABHOH of via onze website <https://labhoh.org/pages/pathology-tests/>

Aanvragen van laboratoriumonderzoeken worden uitsluitend gehonoreerd indien deze middels een **volledig ingevuld** aanvraagformulier worden ingediend. Onderaan is er ruimte voor de medische context, voorgeschiedenis, aard van ingezonden materiaal en vraagstelling. Dit dient kort, maar volledig en **leesbaar** genoteerd te worden. Gaarne zo volledig mogelijk relevante klinische informatie van de patiënt noteren in geval van beeldvorming ook waarnemingen vermelden. De totale klinische context is van belang voor het stellen van de diagnose.

2.2.1 Aanvraagformulier histologie

- Patiënt Persoonsgegevens
  - FIN-nummer (ziektegeval-nummer, indien aanwezig)
  - MRN-nummer (patiëntnummer, indien aanwezig)
  - Voornaam en achternaam
  - Geslacht
  - Geboortedatum
  - AZV nummer of verzekeraar
  - Adres bij **particulier** patiënt.

- Aanvragend arts
  - Voornaam en achternaam en/of stempel
  - Specialisme
  - AGB-code
  - Eventueel vermelding van kopieverslag aan collega's
  - Consent: Toestemming gebruik rest materiaal. Vink het vakje aan wanneer de patiënt **GEEN** toestemming geeft voor anoniem gebruik van zijn/haar rest materiaal voor onderzoek doeleinden. Vraag dit actief! Zie paraaf 2.8 voor meer informatie.
- Materiaalgegevens
  - Datum van afname
  - Aard materiaal (met eventuele zijdigheid)
  - Verkrijgingswijze
  - Klinische gegevens en relevante voorgeschiedenis
  - Duidelijke vraagstelling
  - Besmettingsgevaar (indien van toepassing)
  - Bij **Nierbiopten** vermelden in welke fixeermiddel.
  - Bij **Mammabiopten** oriëntatie en BIRADS vermelden

2.2.2 Aanvraagformulier cytologie

- Patiënt Persoonsgegevens
  - FIN-nummer (ziektegeval-nummer, indien aanwezig)
  - MRN-nummer (patiëntnummer, indien aanwezig)
  - Voornaam en achternaam
  - Geslacht
  - Geboortedatum
  - AZV nummer of verzekeraar
  - Adres bij **particulier** patiënt.
- Aanvragend arts
  - Voornaam en achternaam en/of stempel
  - Specialisme
  - AGB-code
  - Eventueel vermelding van kopieverslag aan collega's
  - Toestemming gebruik rest materiaal. Vink het vakje aan wanneer de patiënt **GEEN** toestemming geeft voor anoniem gebruik van zijn/haar rest materiaal voor onderzoek doeleinden. Vraag dit actief!
- Materiaalgegevens
  - Datum van afname
  - Tijd van afname vermelden bij **LIQUOR**
  - Aard materiaal (met eventuele zijdigheid)
  - Verkrijgingswijze, bij vagina uitstrijk aanvraag cytologie (groene) gebruiken
  - Bij **Urine** vermelden als het verkregen is via Washout, Spontaan of Catheter
  - Klinische gegevens en relevante voorgeschiedenis
  - Duidelijke vraagstelling
  - Besmettingsgevaar (indien van toepassing)

2.2.3 Aanvraagformulier cervixuitstrijk (PAP)

- Patiënt Persoonsgegevens
  - FIN-nummer (ziektegeval-nummer, indien aanwezig)
  - MRN-nummer (patiëntnummer, indien aanwezig)
  - Voornaam en achternaam
  - Geboortedatum
  - AZV nummer of verzekeraar
  - Adres bij **particulier** patiënt.
- Aanvragend arts
  - Voornaam en achternaam en/of stempel
  - Specialisme
  - AGB-code
  - Eventueel vermelding van kopieverslag aan collega's
- Materiaalgegevens
  - Datum van afname
  - Complete klinische gegevens met name **klachten en aspect cervix** met relevante voorgeschiedenis
  - Besmettingsgevaar (indien van toepassing)

2.2.4 Aanvraagformulier obductie

- Overledene Persoonsgegevens
  - FIN-nummer (ziektegeval-nummer, indien aanwezig)
  - MRN-nummer (patiëntnummer, indien aanwezig)
  - Voornaam en achternaam overlijdene
  - Adres en woonplaats
  - Geslacht
  - Geboortedatum
- Aanvragend arts
  - Voornaam en achternaam en/of stempel
  - Specialisme
  - AGB-code
  - Telefoonnummer
  - Datum en handtekening
  - Eventueel vermelding van kopieverslag aan collega's
- Overledene gegevens
  - Datum overlijden
  - Datum aanvraag
  - Begravenis ondernemer
  - Medicatie
  - Natuurlijke dood (als niet, is het lichaam vrijgegeven?)
  - Besmettingsgevaar
  - Uitslag COVID-test

- Klinische gegevens en relevante voorgeschiedenis
- Duidelijke vraagstelling
- Toestemmingsformulier nabestaanden
  - Voornaam en achternaam
  - ID nummer
  - Adres
  - Telefoonnummer
  - Familiebetrekking
  - Toestemming voor obductie, schedelobductie (indien nodig) en anoniem gebruik van zijn/haar rest materiaal (indien nodig)
  - Datum en handtekening
  - Kopie ID

2.2.5 Aanvraagformulier vriescoupe

- Patiënt Persoonsgegevens
  - FIN-nummer (ziektegeval-nummer, indien aanwezig)
  - MRN-nummer (patiëntnummer, indien aanwezig)
  - Voornaam en achternaam
  - Geslacht
  - Geboortedatum
  - AZV nummer of verzekeraar
  - Adres bij **particulier** patiënt.
- Aanvragend arts
  - Voornaam en achternaam en/of stempel
  - Specialisme
  - AGB-code
  - OK-nummer
- Materiaalgegevens
  - Datum van afname
  - Aard materiaal (met eventuele zijdigheid)
  - Duidelijke vraagstelling
  - Besmettingsgevaar (indien van toepassing)

2.2.6 Aanvraagformulier revisie

- Patiënt Persoonsgegevens
  - FIN-nummer (ziektegeval-nummer, indien aanwezig)
  - MRN-nummer (patiëntnummer, indien aanwezig)
  - Voornaam en achternaam
  - Geslacht
  - Geboortedatum

- Aanvragend arts
  - Voornaam en achternaam en/of stempel
  - Specialisme
  - AGB-code
  - Handtekening
- Aard materiaal
- Informatie verzending
  - Datum aanvraag
  - Instelling (indien bekend)
  - Land
  - PA-nummers

2.2.7 Aanvraagformulier extractie

- Patiënt Persoonsgegevens
  - Voornaam en achternaam
  - Geboortedatum
  - Land
  - Datum
  - Aard materiaal
  - Handtekening
  - Kopie ID

2.2.8 Aanvraagformulier veterinaire pathologie

- Dier gegevens
  - Voornaam en achternaam eigenaar
  - Adres eigenaar
  - Naam dier
  - Diersoort en ras
  - Geboortedatum
  - Geslacht
- Aanvragend arts
  - Voornaam en achternaam en/of stempel
  - Naam kliniek
- Materiaalgegevens
  - Datum van afname
  - Aankruizen histologisch of cytologisch materiaal
  - Ziekte/diagnose
  - Aanwezige klachten
  - Getroffen gebieden (met verkrijginswijze en eventuele zijdigheid)
  - Recente behandeling
  - Tekening gebruiken (indien nodig)

2.3 CITO aanvragen.

Dienen alleen aangevraagd te worden indien er therapeutische consequenties aan verbonden zijn. Het aanvraagformulier dient voorzien te zijn van de vermelding **CITO/SPOED/RUSH!**

De uitslag/rapportage is afhankelijk van aard materiaal, bewerkingsprocedure en de moeilijkheidsgraad van de diagnose. **Liquor dient altijd binnen 1 uur na afname verwerkt te worden!**

2.4 Aanvragen vriescoupe/ pre-operatieve diagnostiek/ electieve chirurgie.

Vriescoupes dienen van tevoren telefonisch worden aangemeld aan de dienstdoende patholoog. Vriescoupes zijn uitsluitend geïndiceerd wanneer het richting kan geven aan het peroperatief beleid:

- Vraag naar uitgebreidheid van het ziekteproces;
- Vraag naar pre-operatieve weefselidentificatie;
- Vraag naar de representativiteit van het monster.

Het betreffen vaak aanvragen met een urgent karakter voor het peroperatief beleid.

Technieken die op vriescoupes verricht kunnen worden zijn: histochemische kleuringen. Voor snelle diagnostiek dient het materiaal (gedurende of peri-operationeel) of voor de uitvoering van technieken vers te zijn, dus niet gefixeerd of in alcohol geïmpregneerd weefsel. Bij twijfel, indicatie bespreken met de patholoog.

Op het aanvraagformulier voor histologisch onderzoek, moet expliciet dit verzoek, vriescoupe, kenbaar gemaakt worden, de naam van de arts en doorbelnummer. **Na binnenkomst van het monstermateriaal op de afdeling, wordt er gestreefd om de uitslag binnen 30 minuten telefonisch aan de aanvrager door te geven.** Men moet er dus rekening houden dat de wachttijd kan oplopen wanneer verschillende vriescoupes gedaan moeten worden.

Procedure voor inzenden van een vriescoupe:

- Schriftelijke aanvraag van de clinicus na overleg met de patholoog.
- Volledig ingevuld aanvraagformulier met indicatiestelling, vraagstelling en relevante klinische gegevens samen met het weefsel aan het laboratorium afleveren.
- Op de aanvraag het telefoonnummer vermelden waarop de aanvragende arts bereikt kan worden voor het resultaat, gelieve dan ook het opgegeven toestelnummer vrij te houden.

Bij bijzonderheden/ spoedgevallen/ wijzigingen:

- Wanneer een vriescoupe onderzoek gepland wordt buiten de werktijden van het laboratorium moet dit met de patholoog minstens één dag op voorhand worden afgesproken.
- Wanneer door omstandigheden, een geplande vriescoupe naar een later tijdstip/ dag wordt verschoven moet de patholoog hiervan zo snel mogelijk verwittigd worden.
- Wanneer een geplande vriescoupe onderzoek afgelast wordt, moet de patholoog hiervan verwittigd worden.

Hoe weefsel insturen:

- Vers.
- Kleine verse bipten tussen de met fysiologisch zout bevochtigde gaasjes (voorkomt uitdroging)
- Niet gefixeerd, niet op kompres of foam.
- Wanneer verschillende fragmenten, duidelijke identificatie van de verschillende anatomische lokalisaties en gaarne nummers.

Contra-indicaties:

- Niet zichtbare of niet palpabele laesies
- Te kleine laesies leidt tot te veel weefselverlies
- Verkalkte weefsels
- **Vetweefsel** rijk weefsel

2.5 **Aanvraag revisie/aanvullende diagnostiek/medische behandeling buitenland**

Voor additionele onderzoeken kan er schriftelijk om een aanvulling verzocht worden bij de patholoog (enkel door medisch specialisten en artsen). Deze additionele onderzoeken worden toegevoegd mits er voldoende van het juiste materiaal aanwezig is en de bewaar temperatuur en bewaartermijn niet zijn overschreden. Bij een patholoog kan telefonisch, gevolgd door een schriftelijke aanvraag, een verzoek gedaan worden om van reeds ingezonden materiaal een vervolgonderzoek uit te voeren. Deze aanvragen dienen volledig ingevuld te zijn en ondertekend te worden door de aanvrager.

2.6 **Aanvragen klinische obductie**

In geval van obductie moet er altijd een handtekening van de aanvrager en indien gewenst toestemming van de familie voor lichaams- en/of schedelobductie op het aanvraagformulier vermeld worden. En het anoniem gebruik van materiaal overledene na de obductie voor medische onderzoek (indien nodig). Aangevuld met relevante onderzoeksgegevens bijvoorbeeld röntgen MRI- of CT-onderzoeken en andere beeldvorming. De aanvrager heeft de plicht de nabestaanden te informeren over de obductie-procedure en over het feit dat hersenen bij uitname niet worden teruggeplaatst.

In geval van een obductie:

- Van een doodgeboren baby dient één van de ouders de aanvraag te ondertekenen
- Bij een aanvraag door de familie dient de echtgeno(o)t(e) of ouder(s) of kinderen te tekenen.

Dit is voor de afdeling Pathologie het teken dat er toestemming is voor obductie.

NADAT er toestemming is verkregen wordt de dienstdoende patholoog ingelicht door de aanvragende arts (niet door de nabestaanden).

Voordat de obductie uitgevoerd wordt moeten de volgende formulieren geheel ingevuld en ondertekend en gefaxt worden naar 5873440 in de dienst en daarna aangeleverd worden bij de patholoog

- Obductie aanvraag
- Toestemmingsformulier en kopie geldig identiteitsbewijs nabestaande(n)

Na obductie wordt de begrafenisondernemer door één van de obductiemedewerkers gebeld om het stoffelijk overschot op te komen halen.

Medische obductie.

Indicatie van een natuurlijke dood of indien het stoffelijk overschot wordt vrijgegeven door de Openbare Ministerie dan valt deze ook onder medische obductie. Deze obducties worden uitgevoerd door de klinische patholoog.

Kort samengevat:

- De indicatiestelling voor het al dan niet verrichten van een obductie wordt steeds gesteld door de patholoog, vanzelfsprekend in nauw overleg met de aanvragende arts.
- De indicatie zal steeds strikt medisch van aard zijn.
- Voor obducties geldt dat schriftelijke akkoordverklaring van de patiënt zelf (voor overlijden), dan wel zijn nabestaanden is vereist.
- De aanvrager moet de verklaring van natuurlijk overlijden invullen.
- De familielid of aanvrager brengt het aanvraagformulier naar het laboratorium. De huisarts of specialist is verantwoordelijk voor een volledig ingevuld obductie aanvraagformulier.
- Wanneer datum van de obductie bekend is zal het laboratorium contact opnemen met de uitvaart, om de overledene naar het Horacio Oduber Hospital te brengen zodat de obductie verricht kan worden. Na de obductie wordt uitvaart gebeld om de overledene op te halen.
- Voor het verrichten van een schedelobductie moet nadrukkelijk specifiek toestemming worden gevraagd en aangegeven.
- De obductie wordt in principe de eerstvolgende werkdag na melding verricht mits bij een negatieve Covid uitslag.
- Afwerking van de obductie kan in totaal circa 6 weken in beslag nemen. In geval van hersenobductie zal dit aanzienlijk langer zijn circa 10 weken.
- Bij de obductie worden kleine stukjes weefsel bewaard voor nader microscopisch onderzoek.
- In geval van hersenobductie worden hersenen volledig uitgenomen en gefixeerd, nabestaanden dienen hiervan op de hoogte te zijn.

Forensische obductie.

Forensische obducties ten behoeve van justitie worden door **klinische pathologen van het LABHOH niet verricht**. Wel worden de aanwezige faciliteiten ter beschikking gesteld aan de forensische pathologen.

Het gaat hierbij om een niet natuurlijke dood, een in beslag genomen stoffelijk overschot. Bij de gerechtelijke obducties wordt de dienstdoende **forensisch patholoog** telefonisch door de officier van Justitie of door de sub fiscaal aangevraagd. Hierna wordt er dan met de politie afgesproken wanneer zij aanwezig moeten zijn voor de obductie of lijkschouwing. Indien de noodzaak daar is voor het aanvragen van gerechtelijke obductie buiten de openingstijden van de afdeling Pathologie, dan moet dat via de centrale en deze roept de dienstdoende forensisch patholoog op. Ook is men **verplicht** dit **schriftelijk** te doen.

2.7

Extra onderzoeken.

Op reeds ingestuurd materiaal kan schriftelijk extra onderzoeken aangevraagd worden.

Materialen worden indien mogelijk, gedurende een beperkte periode van 3 maanden bewaard op het laboratorium.

Bewaartermijn van de coupes en blokjes bedraagt 30 jaar conform de NVVP-richtlijnen.

2.8

Consent

De afdeling pathologie voert immunologisch onderzoek op histologisch materiaal. Om de immuno histochemische en histologische onderzoek te kunnen uitvoeren hebben we controles nodig met name: appendix, melanoma, long, tonsil, prostaatcarcinoom, schildkliercarcinoom, grootcellig anaplastisch lymfoom, mammacarcinoom en GIST. Als controle materiaal willen we gebruik maken van de rest materiaal afkomstig uit histologisch onderzoek.

Om de rest materiaal afkomstig uit histologisch onderzoek te kunnen gebruiken hebben we toestemming van de patiënt nodig om zijn/haar materiaal te kunnen gebruiken. We kunnen niet alle materiaal wat binnenkomt gebruiken, hangt af van de soort materiaal, diagnose en of er voldoende materiaal aanwezig is. Erop lettend met de NVVP-richtlijnen dat materiaal van de patiënt minstens 30 jaar bewaard moet worden.

Op de histologisch aanvraagformulieren zal een optie zijn voor het “aankruisen indien patiënt GEEN toestemming geeft voor anoniem gebruik van zijn/haar rest materiaal”.

De afdeling pathologie vraagt uw medewerking voor het verstrekken van deze informatie aan de patiënt.

3 Richtlijnen inzenden van materiaal

3.1 Verantwoordelijkheden.

De aanvrager is verantwoordelijk voor het verzenden en de aankomst van het materiaal volgens de beschreven procedure. De medewerkers van het laboratoriumafdeling Pathologie zijn verantwoordelijk voor de ontvangst en het verwerken volgens protocol. Kortom: enkel tot het materiaal een PA-nummer heeft valt de verantwoordelijkheid onder de medewerkers van het laboratoriumafdeling Pathologie. Daarvoor is de aanvrager verantwoordelijk voor het materiaal.

3.2 Monsterontvangst.

Alle patiënten materiaal dat voor onderzoek aan de afdeling Pathologie wordt aangeboden dient in een **steriel, lekvrije en schone container** vergezeld met een volledig ingevuld aanvraagformulier. Zowel op de container als op het aanvraagformulier dient een etiket met patiëntgegevens geplakt te worden. Op de container met het materiaal dient duidelijk aangegeven te zijn in welk bewaarmedium het materiaal zich bevindt. Indien dit niet aangegeven is, wordt ervan uit gegaan dat het materiaal in 10 % gebufferde formale fosfaat (fixatief) aangeleverd is. Het patiënten materiaal moet in **voldoende fixatief** aangeleverd worden. Dit is meestal bij grote potten **10-voud** van de grootte van het materiaal, bij biopten een **4-voud** van de grootte van het materiaal.

Al het ingezonden materiaal gelieve vóór 15.00 uur op de afdeling Pathologie afgeven.

Indien dit niet mogelijk is:

- Moeten de biopten in formale op kamertemperatuur bewaard worden.
- Vochten bewaren in de koelkast op de uitsnijkamer van de Pathologie of in de koeling van de eigen afdeling.

3.3 Insturen van materiaal.

In de bijlage vindt u precies hoe het materiaal (in alfabetische volgorde) op moet sturen. Gaarne goed lezen voor het insturen van materiaal.

4 Rapportage van de uitslagen.

4.1 Rapportage

Uitslagen van histologie, cytologie en immuunhistochemie worden na autorisatie schriftelijk gerapporteerd uitsluitend aan de aanvrager en in de cc toegevoegde artsen. Dit is een elektronisch geautoriseerd rapport. De papieren uitslagen worden confidentieel met de bode verstuurd. Medische specialisten verbonden aan het HOH kunnen in Cerner de uitslagen bekijken. Huisartsen kunnen in Promedico de uitslagen bekijken. Op verzoek van de aanvrager kan deze ook per fax verstuurd worden, dit kunt u inwilligen bij het secretariaat.

Uitslagen van obducties worden na autorisatie schriftelijk gerapporteerd uitsluitend aan de aanvrager. Deze dient de aanvrager persoonlijk op te halen of het secretariaat van de aanvrager dient te tekenen voor ontvangst.

4.2 Opvragen van uitslagen

Het opvragen van uitslagen kan telefonisch of per fax worden opgevraagd door de aanvrager. Uitslagen worden niet aan derden verschild, zonder machtiging, om de privacy van onze patiënten te waarborgen.

4.3 Bijzondere onderzoeken

Voor research ten behoeve van medische doeleinden waarvoor er data nodig is van patiënten dient men een officieel schriftelijk verzoek in bij de Directie van het LABHOH/RvB. Afhankelijk van de onderzoeksvraag wordt er toestemming verleend. Indien het klinische patiënten (klinische setting) betreft, dient er ook officiële toestemming worden gevraagd aan de Raad van bestuur van het HOH.

Voor alle duidelijkheid:

Er kan enkel geanoniseerd data verkregen worden (leeftijd, geslacht en diagnose). Alleen officiële aanvragen worden in behandeling genomen. Zolang er geen officiële toestemming is verleend door de Directie LABHOH en/of de Raad van bestuur vigeert de Wet van de privacy en bescherming van patiëntgegevens alhier (Artikel 10, tweede en derde lid, Grondwet, **Wet bescherming persoonsgegevens**).

Bijlage: Insturen van materiaal op alfabetische volgorde

A

abortus

Het abortusweefsel in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

ascitesvocht

Het materiaal vers insturen. Geadviseerd inzendhoeveelheid: 25 milliliter. Als minder materiaal beschikbaar is, dit in totaal insturen.

Stuur het op de dag van afname zo snel mogelijk in.

appendix

De appendix in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

arteria temporalis

Het biopt in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

aspiraats:

Het aspiraats in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

amputatie

Het lichaamsdeel goed verpakt in celstof met daaromheen een plastic zak, op de dag van amputatie insturen

B

baarmoederhalsuitstrijk

Neem voldoende materiaal uit de baarmoederhals met een Cervex-brush. Plaats het endocervicale deel van het afnameborsteltje diep genoeg in het baarmoederhalskanaal zodat de andere borstelhaartjes volledig contact maken met de baarmoedermond. Druk zachtjes en draai de borstel 5 keer rond met de klok mee. Spoel de Cervex-Brush meteen in het potje met PreservCyt oplossing (thinprep potje) door hem 10 keer op de bodem van het potje te drukken.

BAL- onderzoek (broncho- alveolaire lavage)

Het materiaal vers insturen

beenmerg

Het materiaal 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen. Stuur het op de dag van afname zo snel mogelijk in.

bijschildklieren

Bijschildklier in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

blaasbiopten / T.U.R. blaas

De blaasbiopten of het endoresectie materiaal in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen en.

blaas (cystectomie)

De blaas op de dag van verwijdering in 10% gebufferde fosfaat formaline insturen.

blaasspoeling

Het materiaal vers insturen. Geadviseerd inzendhoeveelheid: 25 milliliter. Als minder materiaal beschikbaar is, dit in totaal insturen. Stuur het op de dag van afname zo snel mogelijk in.

botboringen

De botboring in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

botbiopt

De botboring in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

bronchiale borstelpreparaten**bronchiaal secreet**

Het materiaal vers insturen. Geadviseerd inzendhoeveelheid: 25 milliliter. Als minder materiaal beschikbaar is, dit in totaal insturen.

Stuur het op de dag van afname zo snel mogelijk in.

brush oesophagus

Van het borstel preparaat minimaal één en indien mogelijk twee gefixeerde uitstrijken insturen. Zijn er meer uitstrijken, dan deze eveneens ongefixeerd insturen.

C**cervixbiopt**

Het cervixbiopt in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

cervixpoliep

Het cervixpoliep in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

cervix brush

Neem voldoende materiaal uit de baarmoederhals met een Cervex-Brush. Plaats het endocervicale deel van het afnameborsteltje diep genoeg in het baarmoederhalskanaal zodat de andere borstelhaartjes volledig contact maken met de baarmoedermond. Druk zachtjes en draai de borstel 5 keer rond met de klok mee. Spoel de Cervex-Brush meteen uit het potje met PreservCyt oplossing door hem 10 keer op de bodem van het potje te drukken waardoor de borstelhaartjes uit elkaar komen te staan. Draai het borsteltje tenslotte krachtig rond zodat al het materiaal vrijkomt. Controleer de Cervex-Brush visueel om er zeker van te zijn dat er geen resten zijn achtergebleven. Gooi het afnameborsteltje weg. Laat de kop van de Cervex-Brush niet achter in het potje! Draai het dopje er zodanig op dat de zwarte markeringslijn op het dopje de zwarte markeringslijn op het dopje passeert. Het dopje niet te hard aandraaien.

colonbiopt

Het colonbiopt in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

conusexcisie

De conusexcisie in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

cystevocht

Het materiaal vers insturen. Geadviseerd inzendhoeveelheid: 25 milliliter. Als minder materiaal beschikbaar is, dit in totaal insturen.

Stuur het op de dag van afname zo snel mogelijk in.

D**darm**

De darm op de dag van verwijdering meteen inzenden in 10% gebufferde fosfaat formaline insturen.

dieren materiaal voor histologie

Stuur het materiaal op in 10% gebufferde formaline van merk Fisherbrand. Liefst geschoren huid laesies opsturen.

dieren materiaal uitstrijk van dunne naald (aspiratie) biopten.

Meerdere uitstrijken in te sturen. Strijk aspiraties op gecoate glaasjes (superfrost).

E**eileider**

Het materiaal in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

endometrium(aspiratie)biopt

Het materiaal in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

endometriumcurettag

De curettage in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

endometriumpoliep

Het materiaal in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

excisiebiopten en incisiebiopten

Biopten in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

F**foetus**

Foetus jonger dan 24 weken: in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen

Foetus vanaf 24 weken: insturen met een obductie aanvraag; rechtstreeks naar het mortuarium.

Foetus voor crematie: duidelijk vermelden op het aanvraagformulier.

G

galblaas

De galblaas in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

H

halsklierdissectie

De halsklierdissectie direct na verwijdering vers in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

hersentumor

Het hersenmateriaal direct vers insturen op fysiologisch zout. Als dit niet mogelijk is dan insturen op 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

heupkop

De heupkop in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

huidbiopt

Het huidbiopt in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

huidbiopt tbv van IF

In overleg met PA lab, biopt op Michel's Buffer opsturen op maandag of woensdag.

huidexcisie

De huidexcisie in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

hypofyse

Het weefsel direct vers insturen op fysiologisch zout.

Als direct inzenden niet mogelijk is dan moet het weefsel in 10 % gebufferde formaline fosfaat worden ingestuurd. Als een vriescoupe gewenst is het weefsel vers/droog insturen na overleg met het PA-lab. Wanneer geen vriescoupe is gewenst het weefsel direct vers insturen op fysiologisch zout.

K

knievocht

Het materiaal vers insturen.

L

leverbiopt

Leverbiopt in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

lipbiopt

In 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

liquor

Het materiaal vers insturen. Tijd van afname noteren. Geadviseerd inzendhoeveelheid: 25 milliliter. Als minder materiaal beschikbaar is, dit in totaal insturen. Direct na afname insturen. Buitenkantooruren bellen voor het insturen van het materiaal! Materiaal moet direct na afname binnen 1 uur verwerkt worden!

lisexcisie

In 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

long

De long in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

longbiopt

Longbiopt in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

lymfklier

De lymfklier op 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

M**maagbiopt**

Maagbiopt in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

mamma

Mammapreparaat in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

mamma trucut biopt

Het mammabiopt in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

mediastinum biopt

Het materiaal in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

milt

De milt in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

myomectomie

Het materiaal in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

N**nagel**

De nagel in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

neusuitstrijk

Na afname de uitstrijkjes ongefixeerd in een verzendmapje insturen. Vermijd elk contact met fixatief!

neusslijmvliesbiopt / neuspoliep

Het biopt of de poliep(en) in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

nier

De nier in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

nier biopt met vraagstelling maligniteit

Het nier biopt in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

O

oesophagusbiopt

Oesophagusbiopt in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

okselklier

In 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

oog

Na verwijdering het oog fixeren in 10 % gebufferde fosfaat formaline. Het oog niet insnijden.

ovarium

Het ovarium op de dag van verwijdering insturen in 10 % gebufferde fosfaat formaline.

ovariumcystevocht

Het materiaal vers insturen. Geadviseerd inzendhoeveelheid: 25 milliliter. Als minder materiaal beschikbaar is, dit in totaal insturen.

Stuur het op de dag van afname zo snel mogelijk in.

P

pancreasbiopt

Het pancreasbiopt in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

pericardvocht

Het materiaal vers insturen. Geadviseerd inzendhoeveelheid: 25 milliliter. Als minder materiaal beschikbaar is, dit in totaal insturen.

Stuur het op de dag van afname zo snel mogelijk in.

phaechromocytoom (PCC) / neuro-endocriene tumor

Materiaal insturen in 10 % gebufferde fosfaat formaline.

placenta

De placenta insturen in 10 % gebufferde fosfaat formaline. Gelieve de placenta voor fixatie spoelen met leidingwater.

pleuravocht

Het materiaal vers insturen. Geadviseerd inzendhoeveelheid: 25 milliliter. Als minder materiaal beschikbaar is, dit in totaal insturen. Stuur het op de dag van afname zo snel mogelijk in.

prostaat

Het materiaal in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

prostaatbiopt/T.U.R.- prostaat

Het prostaatbiopt of het endoresectie materiaal in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

punctie (cytologische orgaanpunctie)

Van de punctie twee ongefixeerde uitstrijken en twee gefixeerde uitstrijken insturen. Resterend materiaal gelieve ongefixeerd insturen. Op de gefixeerde glaasjes vermelden **FIX**.

S

sarcoom/weke delen

Het weefsel in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

schildklier

Het materiaal in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

schildklierpunctie

Van de punctie twee ongefixeerde uitstrijken en 2 gefixeerde uitstrijken insturen. Resterend uitstrijkjes gelieve ongefixeerd insturen. Op de gefixeerde glaasjes vermelden **FIX**. Rest materiaal In 10 % gebufferde fosfaat formaline de naald spoelen en insturen op de brief vermelden.

slijmvliesbiopt

In 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

speekselklier

In 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

spierbiopt

Het spierbiopt in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

sputum

Het materiaal vers insturen. Geadviseerd inzendhoeveelheid: 25 milliliter. Als minder materiaal beschikbaar is, dit in totaal insturen.

Stuur het op de dag van afname zo snel mogelijk in.

synoviaal vocht

Het materiaal vers insturen. Geadviseerd inzendhoeveelheid: 25 milliliter. Als minder materiaal beschikbaar is, dit in totaal insturen. Stuur het op de dag van afname zo snel mogelijk in.

T

testis

De testis in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

testisbiopt

Testisbiopt in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

U

uitstrijken

Uitstrijken dienen op objectglazen met mat rand gelijkmatig en vloeiend uitgestreken te worden. Noteer met potlood naam, geboortedatum en eventuele onderverdeling en **FIX** als het materiaal gefixeerd is op de mat rand van het objectglas. Indien het materiaal gefixeerd moet worden spray deze direct met het fixatief. De uitstrijken worden verzonden in de daarvoor bestemde blauwe plastic preparatenhoesjes.

ureterbiopt

Het materiaal in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

urineblaas

Het materiaal in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

urine

Het materiaal vers insturen in een steriele container, pot of buis. **Geen directe ochtendurine insturen maar de tweede portie 'gewassen' ochtendurine.**

In geval van katheterurine dit op het aanvraagformulier duidelijk vermelden. Geadviseerd inzendhoeveelheid: 25 milliliter. Stuur de urine op de dag van afname zo snel mogelijk in.

Op aanvraagformulier vermelden of urine spontaan, catheter of via "washout" is verkregen.

uterus

De uterus in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

V

vulva

Het materiaal in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

Z

zenuw

De zenuw in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.

zaadleider

Het materiaal in 10 % gebufferde fosfaat formaline insturen.